

УДК 504.75(477.53)
© 2009

Ласло О.О., аспірант*,
Полтавська державна аграрна академія

ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО – ШЛЯХ ДО ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук М.М. Маренич

У даний час Україна приблизилася до створення органічного сегменту в сільському господарстві. Виробництво органічної продукції повинно бути сертифіковано й мати відповідне законодавче підґрунтя, що дозволить активізувати вітчизняний ринок органічних продуктів. Тому важливої ролі набуває ступінь поінформованості й зацікавленості споживачів запропонованої продукції. Крім того, рівень наукових розробок та практичного використання принципів органічного землеробства у Полтавській області дозволяє стверджувати, що впровадження цього напрямку є досить ефективним.

Ключові слова: органічне землеробство, екологічно безпечна продукція, високоякісні продукти харчування, органічна продукція, сертифікація органічної продукції.

Постановка проблеми. Україна має значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, реалізації її на експорт та для внутрішнього споживання. Проте ринок органічних продуктів харчування фактично відсутній. У нашій країні площа земель під органічним виробництвом – 0,4% (164449 га) [3]. Із терміном «органічний» більшість наших споживачів не знайома взагалі, тому частіше такі продукти називають «екологічно безпечними». Сертифіковані іноземними установами українські органічні сільгосппідприємства поставляють свою продукцію за кордон, адже нині попит на неї там значно перевищує пропозицію.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв’язання проблеми. Засновником концепції органічного землеробства, як однієї з форм ведення сільського господарства, вважають японського філософа Мокіші Окада (1882-1955 р.р.), який наголошував, що екологічне землеробство має вирішувати наступні задачі:

- виробляти продукти харчування, що не лише підтримують життєдіяльність, але і поліпшують здоров’я людей;
- стабілізувати біологічну рівновагу в природі, бути екологічно безпечним [3];

- використовувати прості доступні методи та засоби ведення господарства.

Органічна система землеробства передбачає:

- удобрення рослин та підвищення родючості ґрунту переважно органічними добривами;
- використання несинтетичних сиромелених добрив та меліорантів (фосфоритне борошно, калій, гіпс, доломіт);
- синтетичні мінеральні добрива та хімічні засоби захисту рослин використовувати заборонено;
- здійснення мінімального обробітку ґрунту;
- заборонене використання генетично модифікованих організмів (ГМО) [1, 3, 5].

Для подальшого розвитку руху з органічного землеробства в Україні Міністерством аграрної політики розроблено проект *Закону України «Про органічне сільське господарство»*. Його прийняття дасть змогу збільшити обсяги виробництва екологічно чистої, конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, прискорити насичення внутрішнього ринку високоякісними продуктами харчування [2].

Нині під органічне сільське господарство використовуються значні площі земель. Лише в країнах ЄС кількість органічних господарств за останні 15 років зросла більше, ніж у 20 разів.

Дослідження засвідчують, що український ринок здорових продуктів харчування має значний потенціал. Більшість потенційних покупців згодні купувати органічну продукцію навіть за умови, якщо ціна на неї буде на 40-50% вища, ніж на продукти, вирощені за традиційною технологією. Вже існує категорія людей (близько 5% населення [5]), передусім у великих містах, які мають зазначену мотивацію до споживання органічних продуктів і готові платити за них вищу ціну.

Через неефективне створення ринків збуту загальні внутрішні ринки органічних продуктів в Україні перебувають у зародковому стані. Розвитку сектора сприятиме достатня кількість споживачів із зростаючою зацікавленістю до здорового харчування та високою купівельною спроможністю.

* Керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор П.В. Писаренко

Головна проблема ринку органічної продукції в Україні – брак належної нормативно-правової бази. Доки механізми сертифікації органічної (і не тільки) продукції не буде затверджено законодавчо, сумлінні виробники зазнаватимуть збитків.

Полтавська область має на меті стати «екологічним стандартом» України, запровадивши органічне землеробство. Розвиток такого виробництва – вимога часу, оскільки Україна вступила до Світової організації торгівлі. Число охочих вживати екологічно безпечні продукти швидко зростає, тому займатися біологічним землеробством вкрай вигідно [5].

На Полтавщині розроблено обласну *Програму розвитку органічного землеробства та виробництва екологічно безпечної продукції в Полтавській області*. Для забезпечення виконання програми створено Координаційну раду при голові облдержадміністрації, до якої ввійшли фахівці державних установ та організацій, представники сільськогосподарських та переробних підприємств області [3, 6-7].

Метою дослідження є визначення рівня поінформованості молоді щодо екологічного стану місця проживання і виробництва органічної (екологічно безпечної) продукції на території Полтавської області.

Завдання дослідження – проаналізувати ставлення респондентів до екологічно безпечної продукції харчування та екологічної ситуації місця їхнього проживання.

Методи дослідження. При дослідженні даного питання використовували соціально-екологічний метод (анкетування).

Результати дослідження. Для визначення рівня поінформованості молоді щодо органічної (екологічно безпечної) продукції на території Полтавської області ми провели соціально-екологічне опитування, що дало змогу проаналізувати ставлення сільської молоді Полтавської області до екологічно безпечної продукції харчування.

Розглянемо діаграму 1 (рис. 1). На ній відображено рівень поінформованості респондентів щодо екологічної ситуації в місці їх проживання.

Найкраще знає ситуацію про стан повітря, якість води, ґрунту, продуктів харчування молодь у м. Полтаві: відповідно, 65% (ПДАА) і 55% (аграрно-економічний коледж). Найнижчі показники у Хорольському (24%) і Пирятинському (33,5%) районах, середні показники – у Лубенському (50%) та Лохвицькому (42%) районах.

У більшості респондентів відсутні знання про якість ґрунту і стан повітря.

Розглянемо діаграму 2 (рис. 2), на якій зображено відповідь на питання «Ставлення респондентів до екологічно безпечних продуктів харчування».

Відповіді респондентів були майже однотайними щодо екологізації продуктів харчування, окрім 10%, які виявилися індивідуальними.

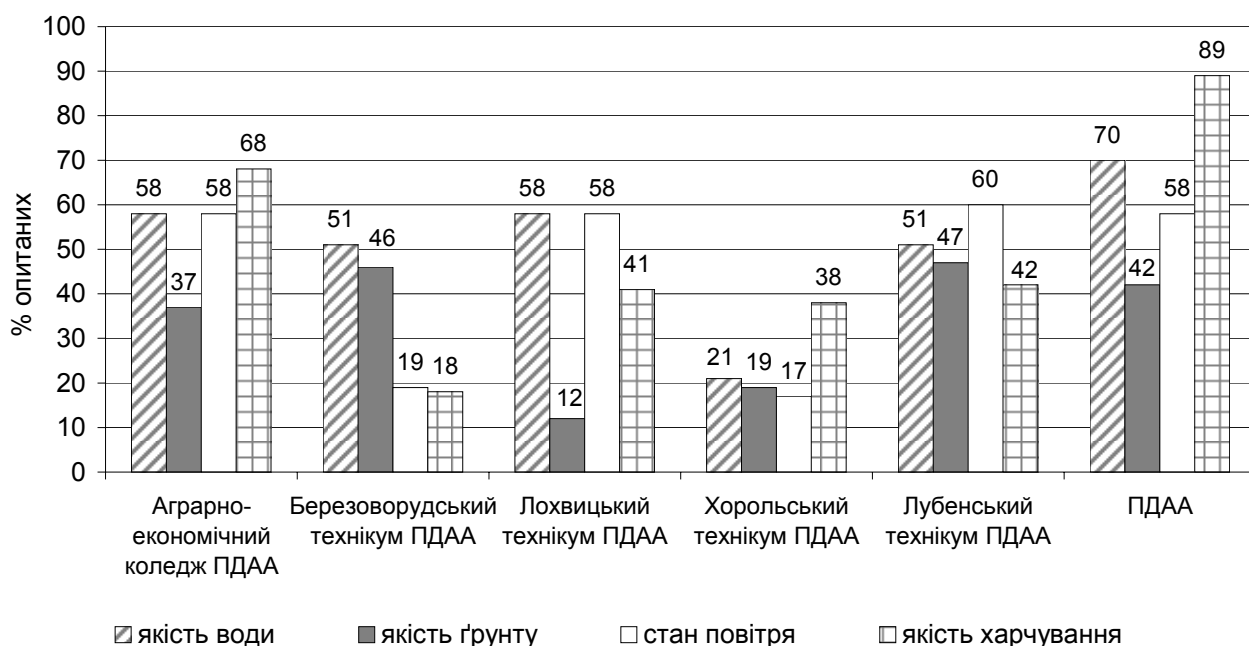
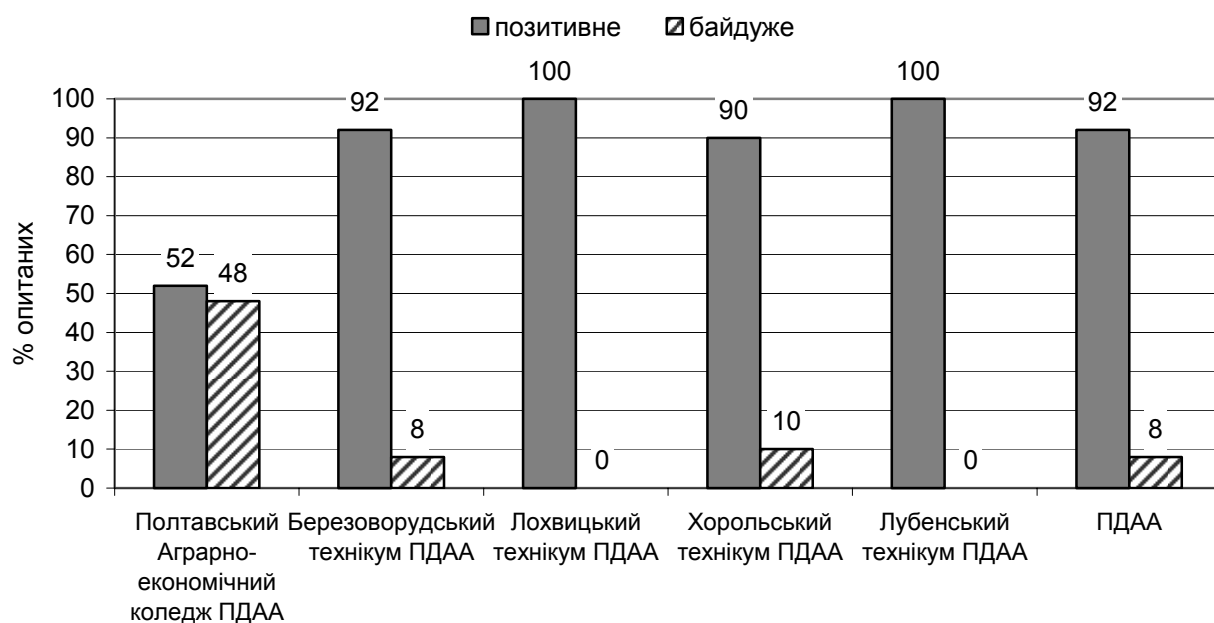

Рис. 1. Знання про екологічний стан місця проживання

Рис. 2. Ставлення респондентів до екологічно безпечних продуктів харчування

Слід зазначити, що респонденти аграрно-економічного коледжу ПДАА у своїх відповідях розділилися майже навпіл: 43% опитаних виявилися байдужими до питання виробництва органічної продукції. Це пов'язано, з нашого погляду, із недостатньою поінформованістю молоді з даного питання.

Для того, щоб молодь розуміла важливість органічного господарювання та виробництва екологічно безпечної продукції, належним чином сприймала інформацію, необхідно впроваджувати на заняттях з екології інтерактивні методи навчання та використовувати мультидисциплінарну систему екологічної освіти з насиченням профільюючих предметів екологічною інформацією.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Екологія Полтавщини. Аналіз стану виконання програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної політики з урахуванням регіональних пріоритетів Полтавської області на період до 2010 року. – Вип. 3. – Полтава: Полтавський літератор, 2006. – 308 с.

цією.

Висновок. Отже, для розвитку органічного землеробства у Полтавській області, крім удосконалення нормативно-правової бази, впровадження новітніх розробок, у тому числі і зарубіжного досвіду з даної проблеми, необхідно внести поправки до програм екологічних дисциплін у вищих навчальних закладах аграрної освіти, поряд із традиційними, використовувати інтерактивні засоби із залученням дидактичних засобів вивчення дисциплін, а також систематично інформувати населення через засоби масової інформації про екологічний стан районів, області, регіону та країни.

2. <http://www.opac.library.vinnitsa.com>
3. <http://www.km-admin.gov.ua>
4. <http://www.btsau.kiev.ua>
5. <http://www.tp.net.ua>
6. <http://www.misto-tv.poltava.ua>
7. <http://www.adm-pl.gov.ua>